

Vlindervangsten te Hoorn

door

G. HOUTMAN

In 1954, 1955 en 1956 zijn te Hoorn ten behoeve van het onderzoek naar schadelijke fruitinsekten gedurende de periode maart tot en met half december vanglamp-waarnemingen gedaan.

Het onderzoek ging uit van het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek te Wageningen en van de Plantenziektenkundige Dienst aldaar en werd in samenwerking met de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdiensten uitgevoerd.

De gegevens, verkregen over het optreden van insecten, schadelijk in fruittuinen, worden thans verwerkt in een uitvoerig rapport, dat zeer belangrijk zal zijn voor de waarschuwingdiensten, die door de Rijkstuinbouwconsulenten en de P.D. te Wageningen elk jaar worden georganiseerd.

Het vanglamp-onderzoek werd op een tiental plaatsen van ons land uitgevoerd. Te Hoorn werden de vangsten door mijzelf, soms met behulp van twee assistenten van de R.T.V.D., de heren J. FLIERMAN en S. NOOY, geteld en geadmistreerd. De „praktijkgegevens” werden steeds doorgezonden naar de P.D. te Wageningen en naar de heer Drs. D. J. DE JONG, I.P.O.-onderzoeker voor de bladrollers, gestationeerd op het Proefstation voor de Fruitteelt in de Volle Grond te Wilhelminadorp (Z).

In het hierna volgende zullen enkele gegevens, Macrolepidoptera betreffend, niet zo zeer voor de tuinbouwpraktijk van belang, volgen. Bij de determinatie heb ik steeds veel hulp ontvangen van de heer B. J. LEMPKE, waarvoor ik hem nog hartelijk dank.

De vanglamp was opgesteld in een fruittuin ten zuiden grenzend aan de huizenrij van de Drieboomlaan te Hoorn. Een gedeelte van het fruitcomplex werd goed gespoten met zwam-, insecten- en mijtdodende middelen, een ander gedeelte werd verwaarloosd. Aan de noordzijde van de tuin lag weiland, omgrens door sloten. Op enkele honderden meters afstand loopt de spoorlijn Hoorn-Enkhuizen.

In 1954 brandde de Robinsonvanglamp van 28 april tot en met 19 november gedurende 141 nachten. In 1955 brandde de lamp van 2 april tot en met 29 november (168 nachten); in 1956 van 25 maart tot en met 5 december (169 nachten).

De volgende aantallen exemplaren en soorten van Macrolepidoptera werden gevangen:

maand	s o o r t e n			i n d i v i d u e n		
	1954	1955	1956	1954	1955	1956
maart	—	—	6	—	—	30
april	—	11	3	—	138	58
mei	37	24	38	758	205	438
juni	75	57	65	2828	2015	3181
juli	66	102	112	2197	2419	6521
augustus	129	109	76	7890	6157	2860
september	62	29	54	2585	1524	2060
oktober	17	15	14	340	140	213
november	2	8	5	14	32	13
december	—	—	—	—	—	—
				16612 ex.	12630 ex.	15344 ex.

In 1954 werden 190 verschillende soorten gevangen. In 1955 kwamen 172 soorten in de lamp, waaronder 27 nog niet eerder gevangen, dus 45 soorten in 1954 gevangen kwamen in 1955 niet in de lamp.

In 1956 verzamelden we 177 soorten, waaronder 23 nieuwe.

OVERZICHT VAN HET AANTAL GEVANGEN SOORTEN, INGEDEELD NAAR DE FAMILIES.

Pieridae	1	Nolidae	1
Sphingidae	5	Arctiidae	
Notodontidae	11	(incl. 3 soorten Lithosiinae)	10
Lymantriidae	4	Hepialidae	2
Lasiocampidae	3	Cossidae	2
Drepanidae	5	Noctuidae	112
Thyatiridae (Cymatophoridae) .	1	Geometridae	67

Van alle soorten zijn alle gevangen exemplaren per vangdag geteld. Deze verkregen cijfers geven soms zeer fraaie vluchtgegevens. Opmerkelijk is het hoge aantal soorten Noctuiden, het bedraagt 50% van het totaal aantal gevangen soorten.

FAUNISTISCHE GEGEVENS

1. B i j z o n d e r e v a n g s t e n v a n N o c t u i d a e .

Niet in West-Friesland thuisbehorende Noctuiden zijn de in de volgende lijst voorkomende soorten. Tenzij niet anders vermeld, behoren zij bij voorkeur thuis op de zandgronden.

Cryphia perla F., 1 ex. 1954; *Agrotis vestigialis* Hufn., 1 ex. 1956; *Axylia putris* L., 170 ex. in 1954, 178 in 1955, 287 in 1956; *Lycophotia molothina* Esper, 1 in 1954, een typisch heidier; *Diarsia brunnea* Schiff., 1 ex. in 1956; *Amathes ditrapezium* Bkh., 2 ex. 1956; lokaal op zand; *Noctua janthina* Esp., 2 ex. 1956; *Noctua interjecta* Hb., 1 ex. 1954; *Noctua subsequa* Schiff., 1 ex. 1955; *Noctua orbona* Hufn., 1 ex. 1955, 2 ex. 1956; *Mythimna conigera* Schiff., 1 ex. 1956, lokaal in de duinen; *Polia nebulosa* Hufn., 1 ex. 1956; *Hadena conspersa* Schiff., 1 ex. 1954; *Pyrrhia umbra* Hufn. (10 ex. 1955, 20 ex. 1956, rups leeft op stalkruid); *Amphipoea oculea* L., 1 ex. 1954; *Euplexia lucipara* L., 1 ex. 1955, 5 ex. 1956; *Miana literosa* Hw., 1 ex. 1955; *Apamea lateritia* Hufn., 2 ex. 1956 (rups leeft op pijpestrootje); *Unca olivana* Schiff., 1 ex. 1954, be-

Jaar	Vliegperiode	Vorm	m e i			j u n i	
			1—10	11—20	21—31	1—10	11—20
1954	27.V—6.VIII	zwart	—	—	4	23	31
1954	28.V—9.VII	licht	—	—	1	7	3
1955	11.V—25.VII	zwart	—	1	1	4	7
1955	4.V—15.VII	licht	—	1	—	—	—
1956	3.VI—10.X	zwart	—	—	—	7	5
1956	4.VI—27.VII	licht	—	—	—	2	—

halve op zand ook in plassengebieden; *Zanclognatha cribrumalis* Hb., 1 ex. in 1954, zeer lokaal moerasdier.

2. Bijzondere vangsten van andere Macrolepidoptera, geen Noctuidae.

De meeste van deze soorten behoren bij voorkeur thuis op zandgronden.

Lymantriidae: *Euproctis chryorrhoea* L., 1 ex. 3.VIII.1954, 2 ex. 2.VIII.1955.

Drepanidae: *Drepana curvatula* Bkh.; *Drepana lacertinaria* L., 10 ex. 1954; *Drepana binaria* Hufn., 1 ex. 24.VIII.1954, 2 ex. 1956.

Arctiidae: *Comacla senex* Walker, 1 ex. 12.VII.1956, vochtig zand; *Diacrisia sannio* L., 1 ex. 20.VI.1956, hoogstwaarschijnlijk uit de duinen.

Cossidae: *Phragmataecia castaneae* Hb., 1 ex. 1954, uit riet.

Geometridae: *Rodostrophia vibicaria* Clerck, 1 ex. 1956; *Cosymbia porata* L., 1 ex. 1955, rups op eik; *Cosymbia punctaria* L., 1 ex. 19.V.1954, 2 ex. in 1956, rups op eik; *Lygris pyraliata* Schiff., 14 ex. 1955, 18 ex. 1956; *Thera obeliscata* Hb., 1 ex. 30.V.1954; *Thera juniperata* L., 10 ex. 1956, van gekweekte jeneverbessen; *Perizoma fasciata* Hw., 1 ex. 9.VII.1954, zeer lokaal op ogentroost. *Eupithecia nanata* Hb., 1 ex. 9.VI.1954, heidier; *Ennomos erosaria* Schiff., 2 ex. 1954, in bossen op zand; *Semiothisa brunneata* Thunberg, 1 ex. 14.VII.1955, rups op bosbessen en op enkele moerassige plaatsen; *Semiothisa clathrata* L., 1 ex. 1.VI.1954, 79 ex. 1956, rups op klaver; *Erannis leucophaearia* Schiff., 1 ex. 1954, rups op eik; *Bupalus pinarius* L., 1 ex. 26.V.1954, 10 ex. 7.VI.1954, 1 ex. 1956, op dennen.

De heer B. J. LEMPKE verschaftte de gegevens voor het milieu van de soorten, voorkomend in deze lijst.

3. *Biston betularius* L.

Van *Biston betularius* L. werden in 1954, 1955 en 1956 in totaal 355 exemplaren gevangen, waarvan 308 behoorden tot de zwarte f. *carbonaria* Jordan tegenover 47 lichtgekleurde *Biston betularius* L. (lichtgekleurd, d.i. de typische vorm en de middelvorm f. *insularia*).

In de hierna volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de aantallen gevangen exemplaren, van de vangtijden en het begin en het einde van de vluchten.

u l i		a u g u s t u s			september		okt.	Totaal
1—20	21—31	1—10	11—20	21—31	24	26	10	
21	18	6	—	1				139
—	—	—	—	—				20
23	7	—	—	—				92
6	—	—	—	—				12
27	11	2	—	—	1	1	1	77
3	3	—	—	—				15

We merken hierbij op, dat in de „Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera” van B. J. LEMPKE opgegeven wordt, dat de vlinders vliegen van 1.V tot 1.IX. In 1956 bleek deze vliegtijd zich uit te breiden tot 10.X!

Vluchtgegevens van de te Hoorn gevangen soorten zijn voor belangstellenden bij mij ter inzage verkrijgbaar.

Summary

In the article the Macrolepidoptera are discussed taken by means of a M.V. lamp at Hoorn (province of North Holland) in the years 1954—1956.

In the first part the numbers of species ("soorten") and specimens ("individen") taken in these years are given. In the faunistical data the species are mentioned which are of particular interest for this locality (principally clay soil, used for the greater part for horticulture and fruit-growing).

Finally a table is given showing the numbers of *Biston betularius* L. caught with the lamp, divided into black ("zwart") and pale ("licht") forms. In the latter group the typical specimens as well as those belonging to f. *insularia* Thierry Mieg are included.

Hoorn, Draafsingel 36.

Narycia monilifera Geoffroy (Lep., Tineidae). Bij het verzamelen van zakjes van *Solenobia* in het voorjaar heeft men nogal eens kans ook zakjes van deze zwarte witgebande Tineide in handen te krijgen. De zakjes hiervan zijn kleiner dan die van de meeste *Solenobia*'s, zonder scherpe randen en grijsachtig groen van kleur. Het lijkt me, dat de *Narycia*'s sterker (of gemakkelijker te kweken) zijn dan de *Solenobia*'s. De kweekresultaten van 1961 wijzen tenminste in deze richting. De heer VAN AARTSEN was zo vriendelijk zakjes voor me mee te brengen o.a. van Wolfheze en Valkenswaard. Terwijl de *Solenobia*-zakjes geen enkele vlinder opleverden (en ik daardoor ook niet weet, tot welke van de drie in aanmerking komende soorten met donkere zakjes ze behoorden), verschenen er wel verschillende *Narycia*'s. Aan de manier van bewaren ligt het verschil niet, want ze zaten alle in dezelfde doosjes. — LPK.

Afdelingsvergaderingen. De afdeling Noord-Holland en Utrecht zal dit winterseizoen vergaderen op 27 september, 29 november, 24 januari en 7 maart, telkens om 8 uur 's avonds, in hotel Krasnapolsky, Warmoesstraat, Amsterdam.

W. J. KABOS, Secretaris.

Kaarten van Europa. — De blanco kaarten van Europa kunnen nu besteld worden bij de Bibliotheek. De prijzen zijn als volgt: 10 ex. f 1,25; 100 ex. f 11.—; 1000 ex. f 105.—. Portokosten extra. Proefex. gratis. Over de kaarten van Nederland en het aangrenzende gebied volgt nog een nadere mededeling. — JEEKEL.

Aangeboden. SCHNACK, Het wondere leven der vlinders, f 2,50; SNELLEN VAN VOLLENHOVEN, De insecten, hunne gedaanteverwisseling en levenswijze f 2,—; OUDEMANS, De Nederlandsche insecten, f 12,50; KRUIS, Planten zoeken, f 0,50; J. O'BRIEN, Orchids, f 0,50; RICKATSON DYKES, Irises, f 0,50.

Te bevragen bij de Bibliotheek, Zeeburgerdijk 21, Amsterdam-O. Binnen een week geen antwoord, dan verkocht.

Vacature. Ten spoedigste gevraagd een preparateur voor vacature Laborant A.

Sollicitaties aan: Administratie Laboratorium voor Entomologie, Binnenhaven 7, Wageningen.